Akbaba Dergisinde Yayımlanmış Hüseyin Cahit Yalçın Karikatürleri Hakkında Bir Araştırma

Öğr. Gör. Dr. Pelin Emeksiz

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7045-1307>

İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İstanbul – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 19.03.2020

Kabul: 28.05.2020

On-line Yayın: 25.06.2020

Anahtar Kelimeler

Akbaba Dergisi

Karikatür

Hüseyin Cahit Yalçın

Politika

Gazete

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.42212>

Öz

Karikatür, doğası gereği kusurları açığa çıkarmak üzerine kurulmuş incitici bir sanat dalıdır. Karikatürün amacı toplumsal bir farkındalık ve duyarlılık oluşturmaktır. Sanatın bu dalı hem yergi hem de övgü içerir. Yergi, hoşnutsuzluktan kaynaklanır. Övgü ise doğru olduğu düşünülen şeye hak vermektir. Ancak karikatüristler dönem dönem iktidarların baskısı altında kaldıklarından işlevlerini tam anlamıyla yerine getiremez, özgürce muhalefet yapmalarına izin verilmez. Bilim ve sanatın tüm dallarında olduğu gibi karikatür de özgürlük ortamında gelişir. Özgürlük, ilerleme ve gelişimin formülüdür. Korku ve baskı, nefret ve şiddete neden olur. Hiçbir toplumsal sorun yıkıcı davranışlarla çözülemez. Sadece bir süreliğine gizlenebilir. Bastırılan duygular zamanı geldiğinde daha güçlü bir şekilde ifade edilir. Gerçekten de her dönem durum böyledir.

Bu makalede Akbaba Dergisinde yayımlanmış olan Hüseyin Cahit Yalçın karikatürleri incelenmiştir. Dergide yayımlanan karikatürlerden bazıları çalışmamıza dahil edilmiştir. Karikatürlerden anlaşıldığına göre yazarın hayatı sıkıntılarla doludur. Cesur söylemlerinin bunun üzerinde büyük etkisi vardır. Politik yazılarının bazıları tepki toplamıştır. Bu nedenle mahkemede yargılanmıştır. Zaman zaman sürgün hayatı yaşamıştır. Milletvekili de olmuştur. Gazete ve dergi çıkarmıştır. Gazeteci ve politikacı olduğundan dolayı popüler biridir. Dergide onun birçok karikatürü vardır. Karikatürler adeta yaşamının önemli olaylarını yansıtan belgeler gibidir. Yazar, söylemleriyle karikatürlerde hem olumsuz eleştirinin hedefi olmuş hem de üstat kabul edilmiştir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Emeksiz, P. (2020). Akbaba Dergisinde Yayımlanmış Hüseyin Cahit Yalçın Karikatürleri Hakkında Bir Araştırma. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 80, Summer, p. 245-259.

A Research About Hüseyin Cahit Yalçın Caricatures Published in Akbaba Magazine

Lect. Dr. Pelin Emeksiz

Istanbul University, School of Foreign Languages, Istanbul – TURKEY

Article History

Submitted: 19.03.2020

Accepted: 28.05.2020

Published Online: 25.06.2020

Key Words

Akbaba Magazine

Caricature

Hüseyin Cahit Yalçın

Politics

Newspaper

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.42212>

Abstract

Caricature is a hurtful art branch based on revealing flaws by nature. The aim of cartoon is to create a social awareness and sensitivity. This branch of art includes both satire and praise. Satire results from discontent. The praise is to give the right to what is thought to be true. However, since the cartoonists are under the pressure of the government from time to time, they cannot fully fulfill their functions and are not allowed to oppose freely. As in all branches of science and art, cartoon also develops in an environment of freedom. Freedom is the formula for progress and development. Fear and oppression cause hatred and violence. No social problem can be solved with destructive behavior. It can only be hidden for a while. The suppressed emotions are expressed more strongly when the time comes. Indeed, this is the case in every period. He published newspaper and magazine.

In this article, the caricatures of Hüseyin Cahit Yalçın, published in Akbaba Magazine, were examined. Some of the cartoons published in the magazine are included in our study. As understood from the cartoons, the life of the author is full of troubles. Their bold discourse has a big impact on this. Some of his political writings have gathered reactions. Therefore, he was tried in court. From time to time he lived exile life. He also became a deputy. He is a popular person because he is a journalist and politician. He has many caricatures in the magazine. Cartoons are like documents reflecting the important events of his life. The writer, with his discourses, was both the target of negative criticism and accepted as a master.

Giriş

1875 yılında Balıkesir'de doğan Hüseyin Cahit Yalçın, ünlü bir gazeteci ve politikacıdır. *Tanin* gazetesini elli yıllık mesleki yaşamı boyunca üç farklı dönemde (1908-1914, 1922-1925, 1943-1947) yayımlamıştır. "İttihat ve Terakki" örgütünün en önemli üyelerinden biridir. Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul'da çıkan gazetesinde savaşı desteklemesine rağmen TBMM Hükümeti ile bazı özel konularda anlaşmazlıkları vardır. Bu nedenle de adı muhalif gazetecilerle anılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin ilanı ve hilafetin kaldırılması hakkındaki tutumuyla dikkatleri üzerine çekmiş ve eleştiri almıştır. İstiklal Mahkemelerinde de yargılanmış olan Cahit, Nutuk'ta sert bir şekilde tenkit edilmiştir. (Yüksel, 2006: 1)

"Atatürk'ün ölümünden sonra İsmet İnönü'nün davetiyle CHP'den milletvekili seçilen Hüseyin Cahit, TBMM'de 5 dönem parlamenterlik yapmıştır. Hüseyin Cahit, milletvekilliği sırasında da yazı hayatını sürdürmüş, *Tanin*'i son kez çıkarmış, *Tanin* kapandıktan sonra da CHP'nin yayın organı *Ulus*'ta başyazarlık yapmıştır. Bu dönemde daha çok dış politikaya ilişkin yazılar yazan Hüseyin Cahit, İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyasına karşı ağır eleştiriler yapmış, İngiliz yanlısı bir tutum izlemiştir. Bu arada, CHP milletvekili ve CHP'nin yayın organı *Ulus* Başyazarı olarak muhalefet ve iktidar dönemlerinde DP'ye karşı şiddetli eleştirilerde bulunmuştur. Bu yüzden 1954 yılında 79 yaşında iken, iki yılı aşan hapis cezasına çarptırılmış ancak üç buçuk aylık mahkumiyetin ardından bu cezası yaşlılık ve sağlık gerekçeleri ile Bakanlar Kurulu'na affedilmiştir. (...) 18 Ekim 1957'de seçim kampanyası sırasında hayatını kaybetmiştir." (Bengi, 1998: 3-4)

Bu makalede yukarıda anlattıklarımız doğrultusunda *Akbaba* Dergisindeki Hüseyin Cahit karikatürleri incelemeye alınmıştır. Ancak *Akbaba*'da yer alan bütün karikatürler kullanılmamış, örnekleme yoluna gidilerek kronoloji takip edilmiştir.

Akbaba Dergisinde Yayımlanan Hüseyin Cahit Yalçın Karikatürleri

Hüseyin Cahit başyazarlığını yaptığı *Tanin* gazetesinde, görüşmeler devam ederken Lozan temsilcilerinden Rıza Nur'un, Türk delegasyonunun itibarına yakışmayacak şekilde davrandığını ve tekrar delege olarak atanmaması gerektiğini söyler. Türk Temsilciler Kurulu'nun konferansın ikinci görüşmesine gideceği esnadaysa Rıza Nur'un İttihatçıların yeniden teşkilatlanma içine girdiği yolundaki tenkidine sert bir cevap verince ortam gerilmiştir. (Bengi, 2000: 199.)

Karikatür, "Mevsimsiz Bir Boks" olarak nitelendirdiği bu tartışmayı konu edinmiştir. En altta "Rıza Nur ve Hüseyin Cahit Beyler" yazmaktadır.

Karikatür 1. Ratip Tahir, Akbaba, S. 40, 23 Nisan 1339 (1923).

6 Eylül 1923 yılında gerçekleşen dizgici grevi nedeniyle *Tanin*, *Vatan*, *İkdam*, *Akşam*, *Tevhid-i Efkar*, *Vakit*, *Tercüman-ı Hakikat* ve *İleri* gazeteleri yayımlanamayınca bu gazetelerin yazarları ortaklaşa olarak *Müşterek* gazeteyi çıkarırlar. Bunun üzerine *Akbaba*'da şöyle bir karikatür yayımlanır: "Para kasasından, yazı kasasına" başlığı altında "Müşterek gazetede müretteplik eden patronlar":

"Ömrü sadece iki hafta olmasına karşın ismi Türk basın tarihine kalın harflerle geçmiş olan *Müşterek Gazete* 'nin hikâyesi çok ilginçtir. 1923 sonbaharında İstanbul'daki gazetelerin yayını jilet gibi kesilir. Bunun nedeni dizgicilerin örgütlenip hep beraber greve gitmesidir. (...) Dizgicilerin perşembe günü saat 4'te işi bırakmalarının etkisi derhal hissedilmiştir. (...) Gazete patronları bu karar karşısında ilk başta bocalarlar. Aynı işi yapacak başka kimseyi bulamazlar. Fakat grevcilere prim vermemek konusunda da kararlıdır. Gazete patronları ve yazarlar da birlik olurlar, kollarını sıvarlar ve dizgihaneye girerler. Fakat aralarında dizgiden anlayan pek kimse yoktur. Ucundan da olsa kim bilir, kim bir yerinden başlayabilir diye düşünüp taşınırlarken 10 yaşında bir çocuk gönüllü olur. (...) Bu sınırlı tecrübeyle dizgihaneye oturan gazeteciler o günün akşamına gazete yetiştiremezler ama ertesi sabaha tek yapraktan ibaret de olsa bir gazete çıkarırlar. İşte İstanbul gazetelerinin çıkardığı bu ortak gazetenin adı *Müşterek Gazete* 'dir."

(Aydoğdu, https://www.academia.edu/27435511/Türk_Basın_Tarihinin_İlk_Grevi_ve_Müşterek_Gazete 2020: 67-68.)

Merdivenin üzerinde *Vatan* yazarı Ahmet Emin Yalman, karşısında *Tanin* yazarı Hüseyin Cahit, sağında *Tevhid-i Efkar* muharriri Velit Ebüzziya, onun hemen yanında ise *Vakit* gazetesi yazarı Mehmet Asım Us'u görüyoruz.

Karikatür 2. Ramiz Gökçe, Akbaba, S. 82, 17 Eylül 1339.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiş, Mustafa Kemal Atatürk oybirliğiyle Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Bunun üzerine eski Başbakan Rauf Orbay'ın, cumhuriyet rejimiyle alakalı olarak verdiği bir demeç, *Vatan* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde yayımlanmıştır. Rauf Orbay, cumhuriyetin ilânını aceleci bir karar olarak görmektedir. Yunus Nadi yayınlanan demeç karşısında şiddetle cumhuriyeti savunmaya çalışır. Bu arada Cahit Bey'in *Tanin* gazetesinde yayınlanan makalesi de ortamı iyice germiştir. Yunus Nadi, Hüseyin Cahit'i irticacılarla el ele vermekle, Hüseyin Cahit ise *Yeni Gün* gazetesini, Türkiye'nin İslam dünyası ile bağlarını koparmaya çalışmakla itham etmiştir. Böylece, *Yeni Gün* ve *Tanin* yazarları, Hüseyin Cahit ile Yunus Nadi arasında sıkı bir münakaşa cereyan eder. (Gülmez, 2005: 631-638)

"Onlar söndürüyor bunlar körüklüyor" başlığıyla sunulan karikatürde *Yeni Gün-Tanin* kavgası işlenmiştir. Tulumbacılar, "Ayyyt cihana şan veren "yeni köylüler" sloganıyla yangını söndürmeye giderken, Hüseyin Cahit aynı gazetede yazdıkları İsmail Müştak Bey'e "Bak Müştak *Tanin*'in önünden *Yeni Günlüler* geçiyor" demektedir. Böylece kavgayı kızıştıranın *Tanin* olduğu vurgulanmak istenmiştir.

Karikatür 3. Ramiz Gökçe, *Akbaba*, S. 98, 12 Teşrinisani (Kasım) 1339 (1923).

Cumhuriyetin ilanı ve Saltanatın kaldırılmasıyla, İstanbul ve Ankara’da yayımlanan gazeteler arasında başlayan münakaşalar devam etmektedir. Cumhuriyetin ilan edilmesine tavır alan *Tasvir-i Efkar* başyazarı Velid Ebüzziya Ankara’ya yazıları ve gazetede yayımladıkları karikatürlerle yüklenirken Hüseyin Cahit *Tanin*’de, Ahmet Cevdet *İkdam*’da Ankara’yı rahatsız etmeye başlamıştır. (Karaca, 2008: 51-52) *Yeni Gün* ile *Hâkimiyet-i Milliye* gazeteleri ise Ankara’ya destek vermektedir.

Basındaki bu gergin hava *Akbaba* gözüyle şöyle verilmiştir; Hüseyin Cahit, “harpten yeni çıkan ve başını dinlemekte olan Türkiye’ye”, “gözünü aç”, Velid Ebüzziya da “şeriat isterük” diye bağırıyor. Yunus Nadi ise saltanata eğilimli olanlara karşı eleştiri ve itirazlarını sık sık yönelmesinden ötürü bir saltanat yanlısıyla kavga ederken tasvir edilmiş. Ona “aşağı” diye bir yumruk atıyor. Bu arada bir vatandaş “açız” diye sesleniyor, biri de elinde davulu insanları “askere” çağırıyor. Çünkü o yıllarda askerden kaçan kaçanadır. (Çankaya, 2019: 175-200) Bu karikatürde, *Akbaba* perspektifinden dönemin panoraması işlenmiştir.

Karikatür 4. Ramiz Gökçe, Akbaba, S. 100, 19 Teşrinisani (Kasım) 1339 (1923).

Hilafet lehine yayın yapan İstanbul basınının yargılanma vakti geliyordur. Çünkü bu sıralarda Hindistan'daki İsmailiye mezhebinin lideri olan Ağa Han ve Hintli Emir Ali'nin Başbakan İsmet Paşa'ya 5 Aralık 1923 tarihinde gönderdikleri mektupları muhalif gazeteler yayımlayarak hükümetin eline bir koz vermişlerdir. Ankara'dan İstanbul'a bir İstiklal Mahkemesi heyeti gönderilmesi kararlaştırılır. Mahkemenin gönderilmesi kararının alındığı gün Hüseyin Cahit, gazetesinde Hilafeti savunmaktadır. İstanbul'da çalışmalarına başlayan mahkeme, *Tanin* gazetesi başyazarı Hüseyin Cahit ve yazı işleri müdürü Baha Bey, *İkdam* başyazarı Ahmed Cevdet ve yazı işleri müdürü Ömer İzzettin, *Tevhid-i Efkâr* başyazarı Velid Ebüzziya ve yazı işleri müdürü Hayri Muhiddin Bey ile Baro Başkanı Lütfi Fikri Bey nezarete alınırlar. Tutuklanan gazeteciler bir süre sonra beraat etmişlerdir. (Kabacalı, 1994: 113-114)

Bu karikatürde tutuklanan gazetecileri görüyoruz. Sağ başta Velid Ebüzziya, ortada Hüseyin Cahit, onun sağında da Abdullah Cevdet var. Başlıkta "Tevkifhanede ispritizma tecrübesi" yazıyor. Alt yazıda, Hüseyin Cahit "susun, ruh-i habis geldi" demektedir. Bu gelen ruh kendilerine muhalif olan Yunus Nadi'dir.

Karikatür 5. Akbaba, S. 109, 20 Kânunuevvel (Aralık) 1339 (1923).

Karikatürde “Matbuatın her günü nakaratı” adı altında *Tasviri Efkar* başyazarı Ebbüzziya Velit, *Tanin* başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın ve *Cumhuriyet* başyazarı Yunus Nadi’nin nasıl bir Cumhuriyet istedikleri dile getirilmiştir.

Velit Bey – Dini ve Muhafazakâr bir Cumhuriyete taraftarız!

Cahit Bey – Hayır... Laik Cumhuriyet isteriz!

Nadi Bey – En doğrusu halka dayanan bir Cumhuriyet olmalıdır!

Karikatür 6. Ramiz Gökçe, Akbaba, S. 215, 25 Kânunuevvel (Aralık) 1340 (1924).

4 Mart 1925 tarihinde çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu'nun 1. Maddesi olan, "irtica ve isyana ve ülkenin sosyal düzenini, huzur ve sükûnunu ve emniyet ve asayişini ihlale yönelen örgüt, kışkırtma, özendirme, girişim ve yayını hükümet, cumhurbaşkanının onayı ile doğrudan doğruya ve idareten yasaklamaya yetkilidir." hükmünden hareketle 6 Mart 1925'te *Tevhid-i Efkâr*, *İstiklâl*, *Son Telgraf*, *Sebülürreşat*, *Aydınlık* gazeteleri kapatılır. (Öztoprak, 1981: 379-391)

8 Mart 1925'te Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, halka hitap eden bir beyanname yayımlayarak, yıkıcı hareketlerde bulunanlara karşı kanun hükümlerinin en şiddetli bir şekilde yürütüleceğini belirtir. (Karaca, 2008: 61)

Bu durumdan esinlenilerek çizilmiş "Aheng-i Matbuat" yazılı karikatürde dönemin gazetelerinin başyazarları, "Hey gaziler yol göründü yine garip serime" marşını okumaktadırlar. Bunların arasında *Tanin* başyazarı Hüseyin Cahit'i, elinde bastonuyla bir müzik aletini çalarken görüyoruz.

Karikatür 7. Akbaba, S. 236, 9 Mart 1341 (1925).

Ankara İstiklâl Mahkemesinde de TpCF' (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası)'nin polisçe aranmasını "baskın" başlığıyla haber verdiği gerekçesine dayanarak *Tanin* başyazarı Hüseyin Cahit ve gazetenin yöneticileri hakkında dava açılmıştır. Savunmasında, böyle adalete aykırı bir mahkemede mahkûm olmayı hâkim olmaya yeğ tuttuğunu belirten Hüseyin Cahit, Çorum'da süresiz sürgün cezasına çarptırılır. (Tunçay, 1999: 145) 1926'da affedilir.

Karikatürde, "Hüseyin Cahit Bey ebedi menfasından tahliye edildi." başlığının hemen altında, Cahit Bey aynaya bakarak kendi kendine "şimdilik geçmiş olsun" diyor.

Karikatür 8. Ramiz Gökçe, Akbaba, S. 371, 2 Eylül 1926.

1936 yılında İstanbul Belediye Reisi Muhittin Üstündağ ve Hüseyin Cahit, belediye hizmetleriyle alakalı bir mevzudan dolayı davalık olurlar. Cahit Bey, *Fikir Hareketleri* dergisinin 194. sayısında bu durumu ayrıntılarıyla anlatır. Derginin o sayısı sadece bu konuya ayrılmıştır.

Karikatürde geçen sahne ise Matbuat Kanunu'nun 27. Maddesi meselesiyle ilgilidir. Cahit, savunmasını yayımladığı dergide meseleyi şöyle izah eder:

"Onun bu mukabil davası daha ilk dakikasından itibaren esasından çürüktü ve adalet huzurunda ciddiyetle mevki almaya yeterli değildi. (...) Pekala derhatır buyursunuz. Muhiddin Üstündağ'ın vekilleri İstanbul'da mukabil dava açtıklarını mahkememize bildirdikleri zaman, bir diyeceğim olup olmadığını sordunuz. Akşam gazetesindeki Akşamcı remizli bir yazıdan dolayı benim aleyhimde bir dava ikamesine Matbuat Kanunu'nun 27. Maddesi müsaade etmediğini izah ederek bu sözlerle ehemmiyet verilmemesini ve davamın teahhura uğratılmamasını istedim. (...) Matbuat Kanunu'nun 27. Maddesi bir makale muharririnin ancak makale altında imzası bulunduğu takdirde mesuliyetini kabul ederken, müstear imzalı makalelerin muharrirlerini sormak hakkını yalnız esrarı askeriye ve dahili ve harici emniyet muamelelerine munhasır tutarken, müstear imzalı makale sahiplerinin mesul olmayacaklarını sarahaten bildirirken benim imzama taşımayan bir makaleden dolayı İstanbul Müddeiumumiliği aleyhimde ne hak ile dava açabilirdi ki isnad olunan fiilin hakkımda bir cezayı istilzam etmeyeceğini pek ala biliyordu." (Cahit, 1937: 187)

Hüseyin Cahit, Matbuat Kanunu'nun 27. Maddesi'ne dayanarak kendisine dava açılmayacağını belirtir. Aşağıdaki karikatür de bu olayı anlatmaktadır.

Karikatür 9. Necmi Rıza, *Akbaba*, S. 168, 16 Mart 1937.

30 Temmuz 1940 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi'nin "Alman Birliği Karşısında Avrupa" adlı yazısı, Alman gücünü savunduğu gerekçesiyle *Yeni Sabah* yazarı Hüseyin Cahit de dahil olmak üzere birçok gazete yazarı tarafından eleştirilir. (Koçak, 1987: 51) *Akbaba*'da Hüseyin Cahit ve Nadi arasındaki münakaşadan esinlenerek bir karikatür çizilmiştir.

Karikatür 10. Orhan Ural, *Akbaba*, S. 2, 8 Ağustos 1940.

Türk Kamuoyunda Almanya'nın, Irak ve Suriye'yi zaptettikten sonra Türkiye'ye saldıracağı söylentileri dolaşmaya başlamış ve bunun üzerine Türkiye'nin saldırıyı önlemek için Irak ve Suriye'ye müdahale etmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşte olanlar arasında Yalçın da vardır. (Güvenir, 1991: 162) Karikatür bu konuyla alakalıdır.

Karikatür 11. Akaba, S. 384 29 Mayıs 1941.

Hüseyin Cahit Yalçın'ın hatıraları münasebetiyle yapılmış bir karikatür:

Karikatür 12. Akaba, S. 125, 5 Ağustos 1954.

Cahit Beyle röportaj yapmaya giden gazeteciler anlatıyor:

“Üstadı yazı masasının önünde, gözünde gözlük elinde kalem, başında bereyle bulduk.

- Affedersiniz efendim, dedim, galiba ilk makalenizi yazıyordunuz.

Üstat gülümsedi:

- Hayır, biraz idman yapıyordum. Malum ya, ne kadar olsa insan hamlıyor.

Bu aralık yaşlıca bir hizmetçi su getirdi. Hüseyin Cahit Yalçın saate baktı, şu tevkif edildiği gün, 8.05'te duran ve gelip kendisi kuruncaya kadar işlemeyen saate. Sonra parmaklarıyla hesap etti. Dokuzda A, onda B, onbirde C, onikide D, birde E, ikide F, Üçte G...Şimdi saat dört olduğuna göre H vitamini yutulacak!

Ve bir kutu aldı, bir şişe açtı, bir hap çıkardı, yuttu.

Yüzündeki tatlı tebessümden cesaret alarak sordum.

- Her saat bir hap mı?
- Evet... Bütün alfabeyi yutuyorum.

Üstadın okumuş adam olduğu her halinden belliydi." (Ortaç, 1955: 3)

13 no'lu bu karikatür Cahit Yalçın'ın gazetecilerle yaptığı bu röportajı üzerine çizilmiştir.

Karikatür 13. Akbaba, S. 159, 31 Mart 1955.

Hüseyin Cahit Yalçın, 18 Ekim 1957'de vefat etmiştir.

Karikatür 14. Necmi Rıza, Akbaba, S. 294, 31 Ekim 1957.

SONUÇ

Türkiye’de çıkmış olan uzun ömürlü bir yayın geçmişine sahip *Akbaba* dergisini araştırma konumuz için bir model olarak seçtik. Araştırma sahasına katkıda bulunmayı amaçladığımız çalışmamızın giriş bölümünde, Hüseyin Cahit Yalçın hakkında kısa bir bilgilendirme yaptık.

“*Akbaba* Dergisinde Yayımlanan Hüseyin Cahit Yalçın Karikatürleri”, başlıklı ana bölümde ise *Akbaba* dergisinden edindiğimiz malzemeyi değerlendirerek “Giriş” kısmında verdiğimiz bilgiler paralelinde anlaşılır bir hale getirmeyi çalıştık.

Hüseyin Cahit Yalçın; gazeteci, siyasetçi ve edebiyatçı olarak çok yönlü bir kişiliktir. Bu bakımdan dergide karikatürü en çok yapılan şahsiyetlerdendir. Karikatürler onun yaşamındaki kritik noktaların özeti gibidir. Makalemize Hüseyin Cahit ile ilgili olan tüm karikatürler alınmamış, seçme yoluna gidilmiştir.

1 numaralı karikatür, Rıza Nur ile girdiği bir tartışma vesilesiyle çizilmiştir. 2 numaralı karikatür, gazeteci kimliğine yöneliktir. 3 ve 4 numaralı karikatürler, siyasi yazıları hakkındadır. 5 numaralı karikatür, siyasi fikri nedeniyle tutuklanmasıyla ilgilidir. 6 numaralı karikatür, siyasi düşüncesiyle alakalıdır. 7 numaralı karikatür, gazeteciliği üzerinedir. 8 numaralı karikatür, sürgün cezasıyla ilgilidir. 9 numaralı karikatür, Belediye Reisi Muhittin Üstündağ ve Hüseyin Cahit arasındaki davayı konu almıştır. 10 numaralı karikatür, Hüseyin Cahit ve Nadir Nadi arasındaki siyasi bir münakaşadan esinlenerek çizilmiştir. 11 numaralı karikatür, siyasi düşüncesi hakkındadır. 12 numaralı karikatür, hatıraları münasebetiyle çizilmiştir. 13 numaralı karikatür, kendisiyle yapılan bir röportaj üzerinedir. 14 numaralı karikatür, vefatı dolayısıyladır.

Akbaba’daki karikatürler incelendiğinde bunların yazarın siyasetçi, gazeteci kimliğine, tartışmalarına, yargılanmasına, sürgününe, politik fikirlerine yönelik yapıldığı anlaşılmaktadır.

Karikatürler, Hüseyin Cahit hakkında bilgi verdiği gibi dönemin siyasi olaylarını da aydınlatıcı niteliktedir. Bu bakımdan yapıldıkları devrin toplumsal ve siyasal olayları hakkında fikir verecek bir kaynak olarak düşünülebilirler.

KAYNAKÇA

- Akbaba. (1339). S. 109.
 Akbaba. (1341). S. 236.
 Akbaba. (1954). S. 125.
 Akbaba. (1954). S. 125.
 Akbaba. (1955). S. 159.
 Aydoğdu, B. (2020, 1 Nisan). Dizgiciler Greve Gidince İş Başa Düştü: Müsterek Gazete Vakası. Erişim tarihi: 1 Nisan 2020.
https://www.academia.edu/27435511/Türk_Basın_Tarihinin_İlk_Grevi_ve_Müsterek_Gazete
 Bengi, H. (2000). Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
 Bengi, H. S. (1998). Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
 Cahit, H. (1937). 27 inci Madde Meselesi. Fikir Hareketleri, S. 194.
 Çankaya, Ö. (2019). Millî Mücadele Dönemi’nde Asker Firarileri. Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, S. 29, 175-203.
 Gökçe, R. (1339). Akbaba, S. 100.
 Gökçe, R. (1339). Akbaba, S. 82.
 Gökçe, R. (1340). Akbaba, S. 215.
 Gökçe, R. (1926). Akbaba, S. 371.

- Gökçe, R. (1339). Akbaba, S. 98.
- Gülmez, N. (2005). Yeni Gün'de Cumhuriyet. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S. 62, 7-10.
- Güvenir, O. M. (1991). 2. Dünya Savaşında Türk Basını Siyasal İktidarın Basını Denetlemesi ve Yönlendirmesi. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayını.
- Kabacalı, A. (1994). Türk Basınında Demokrasi. Ankara
- Karaca, E. (2008). Türk Basınında Kalem Kavgaları. İstanbul: Bizim Kitaplar.
- Koçak, C. (1987). Türk Basını Üzerindeki Yabancı Etkiler. Tarih ve Toplum, S. 37, 50-52.
- Ortaç, Y. Z. (1955). Hüseyin Cahit'le bir röportaj. Akbaba, S. 159.
- Öztoprak, İ. (1981). Kurtuluş Savaşı'nda Türk Basını. İstanbul: Tisa Matbaası.
- Rıza, N. (1937). Akbaba, S. 168.
- Rıza, N. (1957). Akbaba, S. 294.
- Tahir, R. (1339). Akbaba, S. 40.
- Tunçay, M. (1999). Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Ural O.(1940). Akbaba, S. 28.
- Yüksel, N. (2006). "Fikir Hareketleri" Dergisinde (1933-1940) Hüseyin Cahit'in (Yalçın) Türk Devrimi'ne Bakışı. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S. 22, 347-378